

— CZEŚĆ I —

MINISTERSTWO ROLNICTWA I ROZWOJU WSI

DORADZTWO ROLNICZE W 2006 ROKU – CZAS REFLEKSJI I NOWYCH WYZWAŃ

Obecny rząd podjął działania w celu wypracowania rozwiązań, które powinny wspierać rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich, w tym również wzrost konkurencyjności na rynkach unijnych. Szczególnego znaczenia nabiera w tym kontekście doradztwo rolnicze, które powinno zapewnić rolnikom pomoc i ułatwić gospodarowanie w warunkach Unii Europejskiej. Konieczność stworzenia systemu doradztwa wynika również z reformy Wspólnej Polityki Rolnej. W rozporządzeniu Rady UE nr 1782 z 2003 roku został zapisany, dla każdego kraju członkowskiego, obowiązek stworzenia od 1 stycznia 2007 r. systemu doradztwa rolniczego dla rolników i posiadaczy lasów. Nie mamy zbyt wiele czasu, aby przyjrzeć się obecnie działającemu systemowi, dokonać analizy i wprowadzić zmiany umożliwiające efektywne świadczenie doradztwa rolniczego, szczególnie w zakresie zarządzania gruntami i przestrzegania zasad tzw. cross-compliance, czyli kompleksu przepisów z zakresu bezpieczeństwa żywności, ochrony środowiska, dobrej praktyki rolniczej i dobrostanu zwierząt.

Obserwowałem doradztwo rolnicze z różnych punktów widzenia. Jestem rolnikiem, prowadzę własne gospodarstwo rolne, a równocześnie brałem na początku lat 90. aktywny udział w procesie tworzenia Społecznych Rad Doradztwa Rolniczego. Byłem przewodniczącym takiej Rady przy Ośrodku Doradztwa Rolniczego w Przysieku koło Torunia a równocześnie, wraz z powstaniem w 1992 r. Krajowej Rady Doradztwa Rolniczego przy Ministrze Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – byłem jej wiceprzewodniczącym. Byłem również radym wojewódzkim – stąd dobrze znam punkt widzenia samorządu terytorialnego w sprawach dotyczących doradztwa rolniczego. Kierowałem też na różnych poziomach

izbą rolniczą – początkowo jako przewodniczący Kujawsko-Pomorskiej Izby Rolniczej, obecnie również jako przewodniczący Krajowej Rady Izb Rolniczych.

Pełniąc obowiązki podsekretarza stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi otrzymałem między innymi zadanie, aby swoją wiedzę w zakresie doradztwa rolniczego, a także całe swoje doświadczenie z tego okresu zebrać i zaproponować optymalne rozwiązanie.

Z dniem 1 stycznia 2005 r. weszła w życie ustawa o jednostkach doradztwa rolniczego. Jedyną rzeczywistą zmianą, jaką wprowadzono w rozwiązaniu ustawowym, jest nadanie osobowości prawnej jednostkom doradztwa rolniczego. Dzięki temu, obok środków budżetowych jednostki doradztwa rolniczego mogą pozyskiwać środki finansowe z innych źródeł. Od razu nasuwa się pytanie: czy tym „innym źródłem” ma być rolnik?

W traktacie akcesyjnym przewidziano również środki dla doradztwa rolniczego. Wraz z wejściem Polski do Unii Europejskiej uruchomione zostało działanie „Wsparcie doradztwa rolniczego” w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004 – 2006”. W każdym województwie ośrodki doradztwa rolniczego, najczęściej działając w konsorcjum z izbą rolniczą, otrzymały środki finansowe na udzielanie pomocy doradczej rolnikom w wypełnianiu wniosków i przygotowywaniu innych dokumentów, niezbędnych dla skorzystania z programów unijnych, przewidzianych na rozwój rolnictwa. Tam, gdzie to było niezbędne, doradcy udzielali wsparcia również w trakcie realizacji programu lub przy sporządzaniu wniosku o płatność. W ramach tego działania SPO organizowane było doradztwo grupowe dla rolników i wydawane broszury.

W tym miejscu należy zastanowić się, jaki ma być obszar działalności jednostki doradczej. Dotychczas oprócz zagadnień, związanych bezpośrednio z prowadzeniem i modernizacją gospodarstw rolnych, ośrodki doradztwa rolniczego zajmowały się wspomaganie procesu zmian rozwojowych na obszarach wiejskich, dywersyfikacją dochodów rodzin rolniczych, agroturystyką i turystyką wiejską, współpracą z młodzieżą, a także pomocą w modernizacji przetwórstwa rolno-spożywczego, i wieloma jeszcze innymi zagadnieniami i procesami, które zachodziły na wsi.

Czy nadal należy tak szeroko pojmować zadania doradztwa rolniczego. Jest to jedno z pytań, na które należy sobie odpowiedzieć, szczególnie w kontekście nowego okresu programowania zasad wydatkowania środków z Unii Europejskiej w latach 2007-2013. Unia Europejska będzie dotowała doradztwo dla rolników wyłącznie z zakresu zagadnień związanych bezpośrednio z prowadzeniem gospodarstwa rolnego lub zalesiania.

Odrębnym zagadnieniem jest metodyka pracy doradczej. Nie sposób sobie obecnie wyobrazić doradztwa, które nie korzystałoby z nowoczesnych środków

przekazu i komunikowania się. Obecny rząd postawił sobie między innymi za zadanie upowszechnienie wykorzystania komputerów i Internetu w środowisku wiejskim. Dotychczas działalność jednostek doradztwa rolniczego wiązała się z korzystaniem z komputerów przez doradców, szczególnie zajmujących się zagadnieniami ekonomicznymi, na poziomie centrali WODR. Dużo gorzej jest jeśli chodzi o umiejętność wykorzystania komputerów przez doradców w gminie czy powiecie. Ten stan musi się zmienić. Niezbędne jest stworzenie sieci komputerowej w samych instytucjach doradczych jak również pomiędzy doradcami i rolnikami, która umożliwiłaby szybkie komunikowanie się, wymianę informacji i wiedzy. Internetowy system wymiany informacji w doradztwie jest sprawą niezwykłej wagi, podobnie jak doskonalenie zawodowe doradców i rolników metodą kształcenia na odległość poprzez Internet.

Równocześnie wydaje się, że w przyszłości, z racji konieczności spełnienia wymogów cross-compliance (zasada wzajemnej zgodności) przez gospodarstwa rolne pobierające płatności obszarowe, większego znaczenia nabierze doradztwo indywidualne.

Sprawne, nowoczesne doradztwo rolnicze dla rolników i mieszkańców obszarów wiejskich zostało zapisane nie tylko w programie rządu, lecz również w innych dokumentach programowych. Przyjęto zasadę, że podejmowanie decyzji zostanie poprzedzone szerokimi konsultacjami społecznymi. Oprócz ogólnopolskiej konferencji w Warszawie, która odbyła się w dniu 13 lutego br., zaplanowano również konferencje regionalne. W pierwszym półroczu tego roku zostanie przeprowadzona analiza i ocena funkcjonowania ośrodków doradztwa rolniczego po wejściu w życie ustawy o jednostkach doradztwa rolniczego.

Czeka nas obecnie duże wyzwanie wynikające z potrzeby certyfikacji pracy doradczej jak również akredytacji instytucji doradczych. W najbliższym półroczu musimy dokończyć procesy dostosowawcze do ustawodawstwa unijnego i opracować system akredytacji i certyfikacji instytucji oraz samych doradców. Oznacza to konieczność szerokich działań edukacyjnych nie tylko doradców rolniczych zatrudnionych w sferze publicznej, ale całej rzeszy potencjalnych doradców – absolwentów uczelni rolniczych, pracowników jednostek badawczo-rozwojowych, czy nauczycieli szkół. Liczymy nie tylko na uwolnienie rynku usług doradczych, ale co w tej sytuacji jest naturalne, na zwiększenie konkurencyjności na tym rynku. W efekcie tych procesów skorzystają rolnicy i całe polskie rolnictwo.

Jan Krzysztof Ardanowski
Podsekretarz Stanu MRiRW